

Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Validity and Reliability Study of the Turkish Version of Counseling Self-Efficacy Scale

Burcu PAMUKÇU¹ ve Ayhan DEMİR²

Öz: Bu çalışmanın amacı Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe Formu'nun (PDÖÖ) geçerlik ve güvenirliliğini test etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu değişik illerde bulunan on bir üniversitenin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programı dördüncü sınıfında eğitim görmekte olan 470 psikolojik danışman adayı oluşturmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin Türkçe formunun orijinalinde olduğu gibi üç faktörlü bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu faktörlerin kapsadığı alt boyutlara ilişkin yapı da doğrulanmıştır. Ölçeğin benzer ölçekler geçerliği kapsamında yapılan çalışmalar, PDÖÖ ve Psikolojik Danışma Beceri Ölçeği'nden (PDBÖ) elde edilen toplam puanlar ve benzer alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. PDÖÖ'nün iç tutarlık katsayısı .98 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlarının iç tutarlık katsayıları sırasıyla Yardım Becerileri Öz-Yeterliği için .92, Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik alt boyutu ve Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik alt boyutları için .95 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak elde edilen bulgular, PDÖÖ'nün yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğuna ve psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılabilmesine işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: psikolojik danışma öz-yeterliği, psikolojik danışman adayları, geçerlik, güvenirlik.

Abstract: The purpose of this study is to test validity and reliability of the Turkish version of Counselor Activity Self-Efficacy Scales (CASES). The sample of the study consisted of 470 senior counselor trainees enrolled in Department of Guidance and Counseling at eleven universities. The findings indicated that, similarly to original form of the scale, the three-factor model is supported by using the confirmatory factor analysis for Turkish form. Also, models for each subscales is supported. The results of convergent validity indicated that PDÖÖ positively correlated with Counselor Skill Scale and similar subscales of scales also positively correlated to each other. The internal consistency coefficients of CASES was .98, The internal consistency coefficients of subscales were, .92 for Helping Skill Self-efficacy, .95 for Session Management Self-efficacy and .95 for Counseling Challenges Self-efficacy. In conclusion, this study provided preliminary support for the psychometric properties of the Turkish version of the CASES and the scale can be used for measuring counseling self-efficacy in Turkish counselor trainees.

Keywords: counseling self-efficacy, counselor trainees, validity, reliability

Psikolojik danışma yardımının birçok psikolojik problemin çözümünde etkili olduğunun kanıtlanmasıyla birlikte, bu yardımın etkililiğini arttıran faktörlerin neler olduğuna duyulan merak giderek artmıştır (Lambert ve Ogles, 2004). Etkili bir psikolojik danışma sürecinin birçok bileşeni olmakla birlikte en önemli faktörlerden biri süreçte aktif bir rol üstlenen psikolojik danışmana ilişkin faktörlerdir (Beutler ve ark., 2004; Hackney ve Cormier, 2005).

Yapılan araştırmalar psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, kuramsal yönelimleri, değer ve inançları, stresle baş etme stratejileri, iyi oluş düzeyleri gibi birçok değişkenin etkili psikolojik yardım sunmalarında rol oynadığını ortaya koymuştur (Örn., Beutler ve ark., 2004; Conte, Plutchik, Picard ve Karasu, 1991).

Etkili bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken özellikler sadece araştırmacıların değil aynı

Yazar Notu: Bu araştırma Prof. Dr. Ayhan DEMİR'in danışmanlığında Burcu PAMUKÇU tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinin bir kısmı olup X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Arş. Gör., Ege Üniversitesi, İzmir, E-posta: burcu.pamukcu@ege.edu.tr

² Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, E-posta: aydemir@metu.edu.tr

zamanda psikolojik danışman eğitimcilerinin de yakından ilgilendiği bir konudur. Psikolojik danışma eğitiminin bir işlevi de etkili psikolojik danışman özelliklerinin belirlenmesi ve bu özelliklerin eğitim sürecinde psikolojik danışman adaylarına kazandırılmasıdır (Eriksen ve McAuliffe, 2006; Larson, 1998). Birçok psikolojik danışman adayının aynı eğitimi almalarına rağmen, aynı düzeyde etkili olamadıkları bilinmektedir. Bu durum psikolojik danışman eğitimi programlarının, yalnızca psikolojik danışma becerileri, psikolojik danışma kuramları vb. konulara odaklanmasının yeterli olmadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Psikolojik danışmanların danışanlarına yardım edebileceklerine dair inançlarının da psikolojik danışma sürecindeki performanslarını belirlemede etkili bir faktör olduğu ileri sürülmektedir (Cormier ve Nurious, 2003).

Bireylerin kendi beceri ve yeteneklerine ilişkin inançlarının motivasyon ve davranışlarını etkilediği görüşünü ileri süren Bandura (1986), bu inancı “öz-yeterlik” olarak adlandırmıştır. Öz-yeterlik kişinin kendi beceri ve yeteneklerini değerlendirip bunları davranışa dönüştürebileceğine ilişkin inancı olarak tanımlanmaktadır. Öz-yeterlik inancı bireyin sergileyebileceği davranışı seçmesi, davranışı sergileyebilmek için sarf ettiği çabanın düzeyi ve karşısına çıkan engellerle ne kadar baş edebileceği ile doğrudan ilişkili görülmektedir (Bandura, 1997).

Bandura'nın ortaya attığı öz-yeterlik kavramı birçok farklı alan gibi psikolojik danışma alanına da uyarlanmıştır (Larson, 1998, Larson ve Daniels, 1998). Psikolojik danışma öz-yeterliği “bireyin yakın gelecekte danışanlarına etkili bir psikolojik danışma yardımı sunabilme yeteneğine yönelik inanç ve yargıları” olarak tanımlanmaktadır (Larson ve ark., 1992). Bir başka deyişle, psikolojik danışma öz-yeterliği ne yapacağını bilmekle, onu yapmak arasında bir araçtır ve etkili bir psikolojik danışma sürecinin en önemli faktörlerinden biri olarak görülmektedir (Larson, 1998). Psikolojik danışman eğitim süreci, becerilerin kazandırıldığı ve ilk psikolojik danışma uygulamalarının yapıldığı bir dönem olması bakımından psikolojik danışma öz-yeterliğinin gelişiminde büyük öneme sahiptir. Bu nedenle psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili yapılan araştırmaların çoğu psikolojik danışman adayları ile yürütüldüğü görülmektedir (örn. Hanson, 2006, Larson ve Daniels, 1998).

Psikolojik danışman eğitiminde psikolojik danışma öz-yeterliği yüksek psikolojik danışmanlar yetiştirmek iki nedenle çok önemlidir (Larson, 1998; Larson ve ark., 1992). Birincisi, psikolojik danışmanların başarılı performanslar sergileyerek danışanlarına etkili bir psikolojik danışma yardımı

sunmalarında psikolojik danışma öz-yeterlik inancının çok önemli olduğu düşünülmektedir (Larson, 1998). İkincisi ise, psikolojik danışma öz-yeterliğinin bir psikolojik danışman'ın kariyer hedefleri, mesleğine olan bağlılığı ve ilgisi açısından da oldukça kritik bir öneme sahip olmasıdır (Larson ve ark., 1992).

Psikolojik danışma öz-yeterliği ile psikolojik danışmanın performansı arasındaki ilişki 1980'li yıllarından başından itibaren birçok araştırmada ele alınmış ancak bu araştırmaların sonucunda çelişkili sonuçlar ortaya konmuştur (Johnson, 1985; Johnson, Baker, Kopala, Kiselica ve Thompson, 1989; Kocarek, 2001; Larson ve ark., 1992; Sharpley ve Ridgway, 1993). Bu çalışmalardan birinde, Johnson, Baker, Kopala, Kiselica ve Thompson (1989) 50 yüksek lisans öğrencisinden elde ettikleri veriler sonucunda psikolojik danışma öz-yeterliği ile psikolojik danışma performans düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna varmışlardır. Benzer olarak, Sharpley ve Ridgway (1993) psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterliği ile performansları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada sürpriz şekilde düşük psikolojik danışma öz-yeterlik düzeyine sahip olan öğrencilerin daha yüksek performans sergilediklerini ortaya koymuşlardır. Psikolojik danışma öz-yeterliği ile performans arasında ilişki olmadığı sonucuna varan araştırmaların yanısıra, Sosyal Bilişsel Kuram'ın varsayımını destekleyen araştırmalar da bulunmaktadır (Hanson, 2006; Iannelli, 2000; Kocarek, 2001; Larson ve ark., 1992). Örneğin bu araştırmalardan biri olan ve Hanson (2006) tarafından yürütülen çalışmanın sonuçları psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerinin performanslarını olumlu yönde ve anlamlı bir şekilde yordadığını ortaya koymuştur. Bir diğer çalışmada ise psikolojik danışma öz-yeterliği ve kaygı düzeyinin psikolojik danışmanların performanslarını anlamlı şekilde yordadığını sonucuna ulaşılmıştır (Larson ve ark., 1992).

Psikolojik danışma öz-yeterliği ile performans arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan çalışmalarda elde edilen sonuçların çelişkili olmasının nedenleri birçok araştırmacı tarafından tartışılmış ve en önemli neden olarak psikolojik danışma öz-yeterliğinin birçok farklı ölçme aracı ile ölçülmesi gösterilmiştir (Larson ve Daniels, 1998). Larson ve Daniels (1998) yaptıkları alanyazın taramasında 1983-1998 yılları arasında psikolojik danışman öz-yeterliğini ölçmek amacıyla kullanılan 10 ölçme aracı bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu ölçme araçlarından dördü bireyle psikolojik danışma ve psikolojik danışma becerilerine ilişkin öz-yeterlik algılarını ölçmeyi amaçlarken (Kişiler Arası Beceriler

Yeterliği Ölçeği [Interpersonal Skills Efficacy Scale]; Munson, Zoerink, ve Stadulis 1986; Psikolojik Danışman Davranış Değerlendirme Öz-yeterliği [Counselor Evaluation – Self-efficacy]; Munson, Stadulis, ve Munson 1986; Psikolojik Danışman Öz-yeterliği Ölçeği [Counselor Self-Efficacy Scale]; Johnson ve ark., 1989; Psikolojik Danışman Kendini Değerlendirme Ölçeği [Counseling Self-Estimate Inventory]; Larson ve ark., 1992); iki ölçme aracının aynı zamanda grupla psikolojik danışma yardımına ilişkin öz-yeterlik algılarını da kapsadığı görülmüştür (Psikolojik Danışman Öz-yeterlik Ölçeği [Counselor Self-Efficacy Scale]; Melchert ve ark. 1996; Öz-yeterlik Envanteri [Self-Efficacy Inventory]; Frienlander ve Snyder 1983). Diğer dört ölçme aracının ise okul psikolojik danışmanlığı öz-yeterliği (Psikolojik Danışman Öz-yeterliği Ölçeği [Counselor Self-Efficacy Survey]; Sutton ve Fall 1995), kariyer psikolojik danışmanlığı öz-yeterliği (Kariyer Danışmanlığı Öz-yeterlik Ölçeği [Career Counseling Self-Efficacy Survey]; O'Brien ve ark. 1997), psikiyatrik uygulamalara ilişkin öz-yeterlik (Öz-yeterlik Anketi [Self-Efficacy Questionnaire]; Morqalies, Wachtel, ve Schmelkin 1986) ve videoya alınmış bir danışana verilen psikolojik danışman tepkilerine yönelik öz-yeterlik (Öz-yeterlik Maddeleri [Self-Efficacy Items]; Sipps, Sugden, ve Faiver 1988) gibi konulara odaklandığı görülmektedir. Lent, Hill ve Hoffman (2003) psikolojik danışma öz-yeterliğini ölçmeyi amaçlayan araçları psikolojik danışmanların farklı bilgi ve beceri düzeylerinde olmalarını dikkate almamaları, psikolojik danışman öz-yeterliğinin yanı sıra inanç ve değerler gibi soyut alanları içermesi ve daha ileri düzeyde beceri ve durumları yok saymaları bakımından eleştirmişlerdir. Bu eleştiriler ışığında psikolojik danışman öz-yeterliğini yardım becerileri, oturma yönetme ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklar olmak üzere üç boyut olarak ele aldıkları Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği'ni (Counselor Activity Self-Efficacy Scales [CASES]) geliştirmişlerdir. CASES günümüzde Psikolojik Danışman Kendini Değerlendirme Ölçeği (COSE) ile birlikte psikolojik danışma öz-yeterliğini ölçmede en sık kullanılan ölçme araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Ülkemizde ise psikolojik danışman öz-yeterliğini ölçmeye yönelik çalışmalarda çoğunlukla okul psikolojik danışmanlarına odaklanıldığı görülmektedir (İlköğretim Psikolojik Danışmanı Öz-Yeterlik Ölçeği; Can, 2010; Okul Psikolojik Danışmanı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği; Yiyit, 2001, Okul Psikolojik Danışmanı Öz-Yeterlik Ölçeği; Erkan, 2011). İlgili alan yazında bireyle psikolojik danışma sürecine ilişkin öz-yeterlik algısını ölçmeye

yönelik ölçme araçlarına rastlanmadığı gibi, psikolojik danışman adaylarının öz-yeterlik düzeylerini ölçmeyi amaçlayan araçlara da rastlanmamıştır. Psikolojik danışma öz-yeterliğinin, psikolojik danışmanların etkili bir psikolojik danışma yardımı sunmalarındaki rolü ve meslek yaşamları boyunca koyacakları hedefler ve mesleki bağlılıkları ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda ele alınması gereken önemli bir kavram olduğu açıktır (Larson, 1998; Larson ve Daniels, 1998; Lent ve ark., 2003). Psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili araştırmalar yapabilmeyen ilk adımının ise bu kavramı ölçebilecek nitelikli ölçme araçlarının alanyazına kazandırılması olduğu düşünülmektedir. Psikolojik danışman öz-yeterliğini yardım becerileri, oturma yönetme ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklar olmak üzere üç boyut olarak ele alan Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe formunu oluşturmak ve bu alanda çalışacak araştırmacıların hizmetine sunmak bu açıdan çok önemli görülmüştür. Bu bilgiler ışığında, bu araştırmanın amacı Lent ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilen Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe Formu'nun psikometrik özelliklerini incelemektir.

Yöntem

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın verileri 2009-2010 Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde değişik illerde bulunan on bir devlet üniversitesinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programında eğitim görmekte olan 470 dördüncü sınıf öğrencisinden elde edilmiştir. Araştırma grubuna yer alacak üniversiteler belirlenirken, psikolojik danışman adaylarının "Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması" dersini almış ve süpervizyon altında psikolojik danışma oturumları yürütmüş olmaları koşulu aranmıştır. Bu koşullar ışığında, 2009-2010 Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde değişik illerde bulunan on bir devlet üniversitesinde eğitim görmekte olan psikolojik danışman adayları araştırma grubunda yer almıştır. Psikolojik danışman adaylarının % 71'i kadın, % 29'u ise erkektir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe'ye çevrilmiş ve Türkçe formun geçerliliğine ve güvenilirliğine bakılmıştır. Benzer ölçek geçerliği için de Psikolojik Danışma Beceri Ölçeği kullanılmıştır.

Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği: Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerini ölçmek amacıyla Lent ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek,

3 faktör ve 41 maddeden oluşmaktadır. Yardım Becerileri Öz-yeterliği olarak adlandırılan ilk faktör 15 maddeden oluşmakta ve kendi içinde İçgörü, Keşif ve Eylem Becerileri olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik olarak adlandırılan ikinci faktör ise 10 maddeden oluşmaktadır. Üçüncü faktörü oluşturan Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik 16 maddeden oluşmaktadır. İlişkide Çatışmalar ve Danışan Problemleri olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Cevaplama sistemi her ifade için (0) “hiç güvenmiyorum” ve (9) “tamamen güveniyorum” olarak onlu derecelendirme şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan “0” en yüksek puan 369’dur. Yüksek puanlar yüksek düzeyde psikolojik danışma öz-yeterliğini işaret etmektedir.

Ölçeğin orijinal formunun iç tutarlığı .97 olup, alt ölçekler için iç tutarlık katsayısının .79 ile .94 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin benzer ölçek geçerliğini belirlemek amacıyla “Psikolojik Danışman Kendini Değerlendirme Ölçeği” (Larson ve ark., 1992) kullanılmış ve iki ölçeğin benzer alt ölçekleri arasında olumlu yönde yüksek ilişkiler olduğu görülmüştür.

PDÖÖ’nün Türkçe’ye Çeviri Çalışması

Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması aşamasında öncelikle ölçeği geliştiren araştırmacılardan biri olan R.W. Lent’ten ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması için gerekli izinler alınmıştır. İlk olarak ölçek, Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında yüksek lisans yapmakta olan ve iyi derecede İngilizce bilen üç psikolojik danışman tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Daha sonra ölçeğin Türkçe ve İngilizce formu, en uygun çevirilerin seçilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda görev yapan ve en az doktora derecesine sahip üç öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Öğretim üyelerinin görüşleri ışığında uygun görülen maddeler seçilerek Türkçe taslak form oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak form Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda görev yapmakta olan farklı üç öğretim üyesine verilmiştir. Alınan geribildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Son olarak ölçeğin Türkçe formu bir alan uzmanı tarafından incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılarak ölçeğe son hali verilmiştir.

Psikolojik Danışma Beceri Ölçeği: Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği’nin (PDBÖ) benzer ölçek geçerliği için Larson ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe’ye Gençdoğan ve Özpolat (2007) tarafından uyarlanmış Psikolojik Danışma

Beceri Ölçeği kullanılmıştır. PDBÖ 5 faktör ve 37 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 6’lı derecelendirme ölçeği ile değerlendirilmekte olup (1) “kesinlikle katılmıyorum” ile (6) “kesinlikle katılıyorum” arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 37, en yüksek puan 222’dir ve yüksek puanlar yüksek düzeyde psikolojik danışma öz-yeterliğine işaret etmektedir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçek 5 alt boyuttan oluştuğu ve bu alt boyutların toplam varyansın % 45’ini açıkladığı görülmüştür. Bu beş faktör sırasıyla Temel Terapötik İletişim Becerileri, Analitik Beceriler, Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar, Psikolojik Danışma Sürecinde Nötr Olabilme ve Psikolojik Danışma Sürecini Yönetebilme olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin dil geçerliğine ilişkin yapılan çalışmalar İngilizce ve Türkçe formlardan alınan puanlara ilişkin korelasyon değerlerinin .32 ile .92 arasında değiştiğini ve istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. PDBÖ’nün Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .92 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

İlk olarak uygulamanın yapılabilmesi için Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan ve belirlenen on bir üniversitenin ilgili bölümlerden gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın verileri grup uygulaması şeklinde toplanmış ve uygulamalar yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Veriler toplanırken gönüllülük ilkesi temel alınmış ve katılımcılara araştırmanın amacına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Bulgular

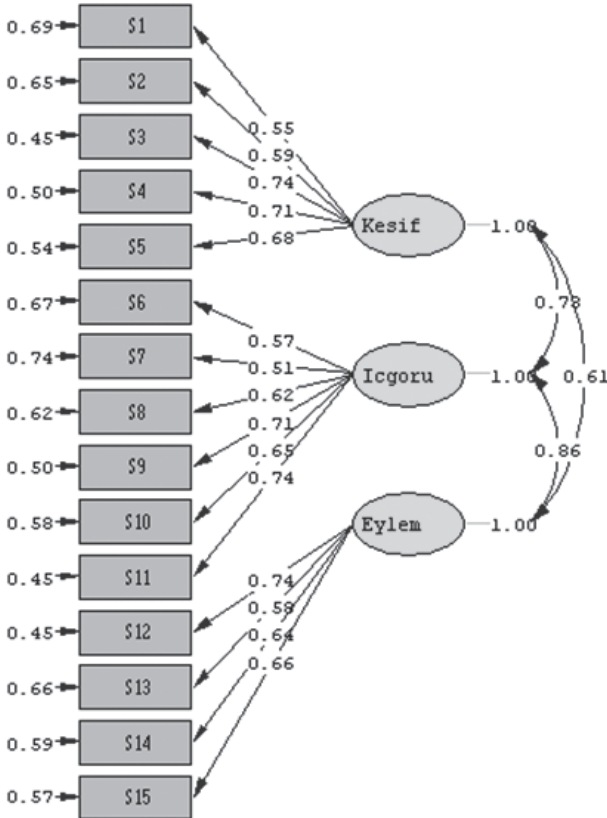
PDÖÖ’nün geçerlik ve güvenilirlik analizlerine başlanmadan önce eksik ve hatalı kodlamalar gözden geçirilmiş ve eksik veriler bulunması sebebiyle katılımcılara ait yirmi üç ölçek veri setinden çıkarılmıştır. Kalan 470 ölçek üzerinden tüm analizler yapılmıştır. PDÖÖ’nün yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. Benzer ölçekler geçerliği kapsamında, PDÖÖ’nün alt ölçek puanları ile PDBÖ’nün alt ölçek puanları arasındaki ilişkiler hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında ise McDonald Omega iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. DFA için LISREL 8.72 diğer analizler için ise SPSS 15 programı kullanılmıştır.

PDÖÖ’nün Yapı Geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi

PDÖÖ’nün yapı geçerliği kapsamında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında izlenen yola paralel olarak ölçeğin her

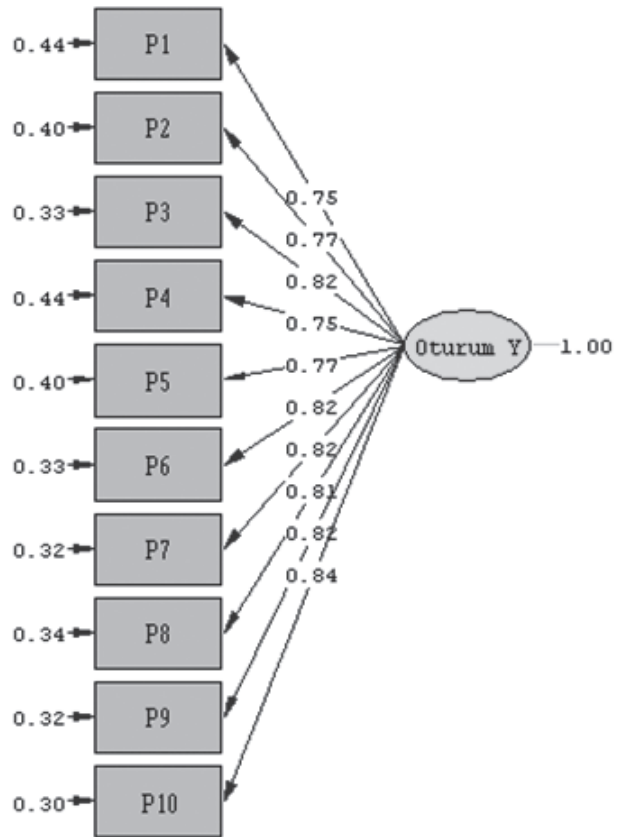
bir alt boyutunda yer alan maddeler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Ölçeğin DFA sonuçları, Ki-Kare (χ^2) değerinin serbestlik derecesine oranının üç veya üçün altında olması, GFI (Goodness of Fit Index), CFI (Comparative Fit Index) uyum iyiliği değerlerinin .90'dan, AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) uyum iyiliği değerinin .85'ten büyük olması ve RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) değerlerinin ise .08'in altında olması kriterlerine bağlı olarak değerlendirilmiştir (Schermeller-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003).

Yardım Becerileri Öz-yeterliği için İçgörü, Keşif ve Eylem alt boyutlarından oluşan üç faktörlü yapı test edilmiştir. Analiz sonuçları elde edilen uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olmadığını ortaya koymuştur ($\chi^2/df = 4.49$, $p < .000$, RMSEA = 0.088, S-RMR = 0.055, GFI = 0.90, AGFI = .0.86, CFI = 0.96). Gerekli modifikasyon işlemlerinden sonra elde edilen sonuçlar modelin kabul edilebilir bir model olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2/df = 2.16$, $p < .000$, RMSEA = 0.051, S-RMR = 0.038, GFI = 0.95, AGFI = 0.93, CFI = 0.98). Yardım Becerileri Öz-yeterliği için test edilen üç faktörlü modelin diyagramı Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Yardım Becerileri Öz-Yeterliği için Doğrulanmış Model

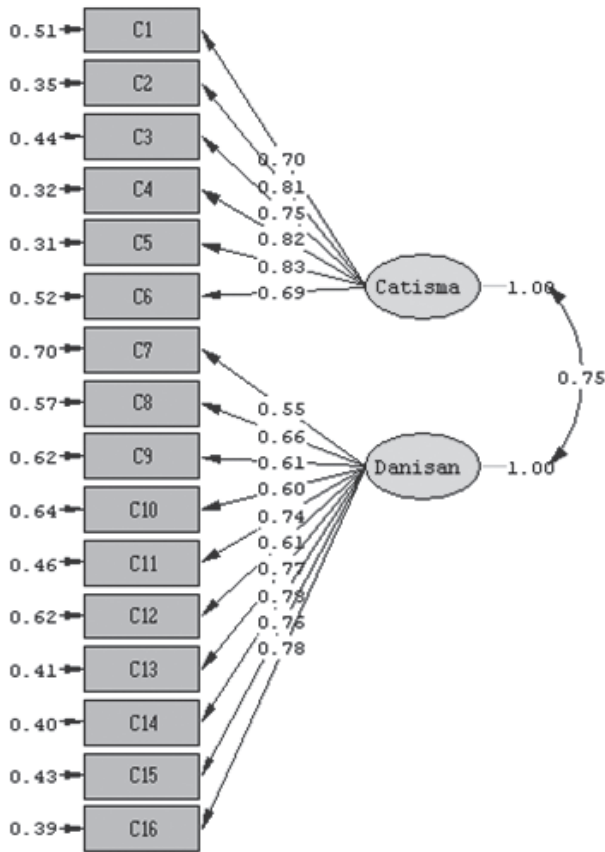
PDÖÖ'nün diğer bir alt boyutu olan Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik boyutu için tek faktörlü yapı test edilmiştir. İlk analiz sonucunda, elde edilen uyum iyiliği değerlerinin kriterleri karşılamadığı sonucuna varılmıştır ($\chi^2/df = 6.74$, $p < .000$, RMSEA = 0.113, S-RMR = 0.034, GFI = 0.90, AGFI = .0.85, CFI = 0.98). Modifikasyon işlemlerinden sonra elde edilen sonuçlar modelin kabul edilebilir bir model olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2/df = 3.56$, $p < .000$, RMSEA = 0.076, S-RMR = 0.026, GFI = 0.95, AGFI = 0.92, CFI = 0.99). Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik boyutuna ilişkin tek faktörlü model ve faktör yükleri Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik Alt Boyutu için Doğrulanmış Model

Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik alt boyutu için İlişkide Çatışmalar ve Danışan Problemleri olmak üzere iki faktörden oluşan model test edilmiştir. İlk analiz sonucunda, elde edilen uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerinin altında olduğu sonucuna varılmıştır ($\chi^2/df = 5.98$, $p < .000$, RMSEA = 0.106, S-RMR = 0.059, GFI = 0.85, AGFI = .0.81, CFI = 0.95). Modelin iyileştirilmesi amacıyla yapılan

modifikasyon işlemlerinden sonra elde edilen sonuçlar modelin kabul edilebilir bir model olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2/df = 3.34$, $p < .000$, RMSEA = 0.072, S-RMR = 0.045, GFI = 0.91, AGFI = 0.88, CFI = 0.98). Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik boyutuna ilişkin iki faktörlü model ve faktör yükleri Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik Alt Boyutu için Doğrulanmış Model

Son olarak, Yardım Becerileri Öz-Yeterliği, Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik ve Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik alt boyutları Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik üst boyutunu oluşturduğundan, söz konusu modeli test etmek için ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi modeli kurulmuştur. Tablo 1'de görüldüğü gibi, ikinci düzey faktör analizine ait uyum iyiliği değerleri modelin kabul edilebilir bir model olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1. İkinci Düzey DFA Sonuçlarına İlişkin Uyum İndeksi Değerleri

χ^2/df	GFI	AGFI	CFI	S-RMR	RMSEA
3.34	0.98	0.98	1.00	0.053	0.072

Benzer Ölçekler Geçerliliği

PDÖÖ'nün benzer ölçekler geçerliliği kapsamında PDÖÖ'nün toplam ve alt ölçek puanları ile PDBÖ'nün toplam ve alt ölçek puanları arasındaki ilişki değerleri hesaplanmıştır. PDÖÖ ile PDBÖ'den elde edilen toplam puanlar arasındaki ilişki .64 olarak bulunmuştur. Bu değer iki ölçek arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak PDÖÖ'nün Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik alt boyutu ile PDBÖ'nün Psikolojik Danışma Sürecini Yönetebilme alt boyutu arasındaki ilişki kat sayısı .47; Keşif Becerilerine İlişkin Öz-Yeterlik ile Analitik Beceriler alt boyutları arasındaki ilişki kat sayısı ise .56 olarak bulunmuştur. İki ölçeğin benzer alt boyutları arasındaki ilişkilerin tümü anlamlı bulunmuştur.

PDÖÖ'nün Güvenirliği

PDÖÖ'nün iç tutarlık güvenilirlik çalışması kapsamında ölçeğin ve alt ölçek puanlarının McDonald Omega iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. McDonald Omega katsayıları, Yardım Becerileri Öz-Yeterliği için alt boyutu için .92, Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik alt boyutu için .95, Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik alt boyutu için .95 ve PDÖÖ için .98 olarak hesaplanmıştır. PDÖÖ'nün tüm alt boyutlarına ilişkin McDonald Omega değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Elde edilen iç tutarlık katsayıları PDÖÖ puanlarının güvenilir sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Tablo 2. PDÖÖ için McDonald Omega (ω) İç Tutarlık Katsayıları

Faktörler	Alt Boyutlar	ω
Yardım Becerileri Öz-Yeterliği	Keşif Becerileri	.79
	İçgörü Becerileri	.80
	Eylem Becerileri	.75
	Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik	.95
	Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik	.95
İlişkide Çatışmalar	Danışan Problemleri	.90

Tartışma

Bu çalışmada Lent ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilen Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe'ye çeviri çalışmaları yapılmış ve ölçeğin psikometrik özellikleri incelenmiştir. PDÖÖ'nün faktör yapısının Türk psikolojik danışman adaylarından oluşan bir örnekleme doğrulanıp doğrulanamayacağını belirlemek amacıyla orijinal çalışmada olduğu gibi yardım becerileri öz-yeterliği, oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz-yeterlik boyutlarında yer alan maddeler ayrı ayrı analiz edilmiş, yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda kabul edilebilir uyum iyiliği değerleri elde edilmiştir. Bu bulgular, orijinal ölçeğin faktör yapısı ile ülkemizde eğitim görmekte olan psikolojik danışman adaylarından oluşan örneklemeden elde edilen faktör yapısının birbiriyle örtüştüğünü göstermektedir (Lent ve ark., 2003). Ölçeğin benzer ölçekler çalışması kapsamında ise, PDÖÖ ve PDBÖ'nin toplam ve alt ölçek puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. PDÖÖ ile PDBÖ'den elde edilen toplam puanlar arasında, PDÖÖ'nün Oturma Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik alt boyutu ile PDBÖ'nün Psikolojik Danışma Sürecini Yönetebilme alt boyutu arasında ve Keşif Becerilerine İlişkin Öz-Yeterlik ile Analitik Beceriler alt boyutları arasında olumlu yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bulunan bu ilişkiler orijinal ölçek üzerinde yapılan geçerlik çalışmalarında elde

edilen bulgularla benzerlik göstermektedir (Lent ve ark., 2003).

PDÖÖ'nün güvenilirliğine ilişkin yapılan analizlerde her bir alt ölçek için hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgular ışığında, PDÖÖ'nün psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerini değerlendirmede kullanılabilir, geçerli ve güvenilir puanlar veren bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, araştırmannın çalışma grubunu oluşturan on bir üniversitenin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı dördüncü sınıfına devam etmekte olan 470 öğrenciden elde edilen verilere dayanmaktadır. Her ne kadar bu çalışma ülkemizdeki değişik üniversitede Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık eğitimi gören öğrencileri kapsasa da, psikolojik danışma öz-yeterliğinin onu ölçmede kullanılan araçların özelliklerinden etkilendiğini göz önünde bulundurulduğunda, PDÖÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının farklı örneklemler üzerinde de yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir (Larson ve Daniels, 1998).

Ayrıca psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterlik düzeyleri ölçmek amacıyla kullanılacak bu ölçeğin, psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilişkili olabilecek değişkenleri araştırmaya yönelik araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. New York: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. NY: W. H. Freeman and Company.
- Beutler, L. E., Malik, M., Alimohammed, S., Harwood, M. T., Talebi, H., Noble, S., & Wong, E. (2004). Therapist variables. In M.J. Lambert (Ed.) *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change (5th ed., pp. 229-269)*. New York: Wiley.
- Can, G. (2010). Development of the Elementary School Counselor Self-efficacy Scale. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 1158-1161.
- Conte, H. R., Plutchik, R., Picard, S. & Karasu, T. B. (1991). Can personality traits predict psychotherapy outcome? *Comprehensive Psychiatry*, 32(1), 66-72.
- Cormier, S. & Nurious, P. S. (2003). *Interviewing and change strategies for helpers: Fundamental skills and cognitive behavioral interventions*. (5th ed.). Pacific Grove: Thomson-Brooks/Cole.
- Eriksen, K. P. & McAuliffe, G. J. (2006). Constructive development and counselor competence. *Counselor Education and Supervision*, 45, 180-192.
- Erkan, Z. (2011). *Okul psikolojik danışmanı öz-yeterliğini yordamada eğitim yaşantılarına ilişkin memnuniyetin rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gençdoğan, B. & Özpolat, A. G. (2007). *Psikolojik danışma becerilerini ölçmek için Danışman Beceri Ölçeği*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 17-19 Ekim, İzmir.
- Hackney, H. & Cormier, S. (2005). *The professional counselor: A process guide to helping*. (5th edition). Boston: Pearson.
- Hanson, M. G. (2006). *Counselor self-efficacy: Supervision contributions, impact on performance, and mediation of the relationship between supervision and performance*. Unpublished doctoral dissertation, Southern Illinois University.

- Iannelli, R. J. (2000). *A structural equation modeling examination of the relationship between counseling self-efficacy, counseling outcome expectations, and counselor performance*. Unpublished doctoral dissertation, University of Missouri-Kansas City.
- Johnson, M. E. (1985). *The relative effects of self-observation versus self-modeling on counselor trainees' anxiety, recall, self-evaluations, self-efficacy expectations and counseling performance*. Unpublished doctoral dissertation, University of California, Santa Barbara.
- Johnson, E., Baker, S. B., Kopala, M., Kiselica, M. S. & Thompson, E. C. (1989). Counseling self-efficacy and counseling competence in prepracticum training. *Counselor Education and Supervision*, 28, 205-218.
- Kocarek, C. H. (2001). *Understanding the relationships among counseling self-efficacy, anxiety, developmental level, coursework, experience, and counselor performance*. Unpublished doctoral dissertation, Western Michigan University, Kalamazoo, Michigan.
- Larson, L. M. (1998). The social cognitive model of counselor training. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 219-273.
- Larson, L. M. & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 179-218.
- Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K. N., Potenza, M. T., Bechtel, M. A. & Toulouse, A. L. (1992). Development and validation of the Counseling Self-estimate Inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 39(1), 105-120.
- Lent, R. W., Hill, C. E. & Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the Counselor Activity Self-efficacy Scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 97-108.
- Lambert, M. J. & Ogles, B. M. (2004). The efficacy and effectiveness of psychotherapy. In, M.J. Lambert (Ed.) Bergin and Garfields handbook of psychotherapy and behavior change (5th ed., pp. 139-193). New York: Wiley.
- Schermeller-Engel, K., Moosbrugger, H. & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of fit measures. *Methods of Psychological Research*, 8, 23-74.
- Sharpley, C. F. & Ridgway, I. R. (1993). An evaluation of the effectiveness of self-efficacy as a predictor of trainees' counseling skills performance. *British Journal of Guidance and Counselling*, 21, 73-81.
- Yiyit, F. (2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Extended Summary

The Validity and Reliability Study of the Turkish Version of Counseling Self-Efficacy Scale

Burcu PAMUKÇU and Ayhan DEMİR

With proving the effectiveness of counseling in treating a variety of psychological problems, the factors which influence the effectiveness of counseling have been a popular research topic (Lambert and Ogles, 2004). Although there are several factors which contribute to the effectiveness of counseling process, factors related to counselor also plays an important role in the success of counseling process (Beutler et al., 2004; Hackney and Cormier, 2005). The characteristics of an effective counselor receive the interest of researchers and also the counselor educators. It is known that even though counselor trainees get the same training, the effectiveness levels of trainees may be different. Thus, focusing the only counseling skills, counseling theories etc. during the counselor education is not sufficient to train efficacious counselors (Larson, 1998).

Bandura (1986) defined the term of "self-efficacy" as "people's judgments about their capabilities and their self-perceptions of efficacy affect their motivation and performance. The term of self-efficacy is adapt to counseling profession like many other areas and defined as "a counselor's judgments of their capabilities to successfully counsel a client or their expectations for success in a counseling situation in the near future" (Larson et al., 1992). Counseling self-efficacy in counseling education is important for two reasons (Larson, 1998; Larson et al., 1992). First, counseling self-efficacy is assumed to affect the trainees' counseling performances and the level of effectiveness during the counseling process. Second, counseling self-efficacy may be critically important in counselor trainees' career development, career goals and commitment (Larson, 1998; Larson et al., 1992).

For the purpose of measuring counseling self-efficacy, several instruments have been developed. These instruments are developed to measure counseling self-efficacy in various aspects such as individual counseling, group counseling, school counseling, career counseling. In Turkey, studies

that are designed to measure counseling self-efficacy are especially focused on school counseling self-efficacy (Elementary School Counselor Self-efficacy Scale; Can, 2010; School Counselor Self-Efficacy Scale; Yiyit, 2001; The School Counselor Self-efficacy Scale; Erkan, 2011). On the other hand, the instruments which are designed to measure individual counseling self-efficacy levels of counseling trainees are inadequate in Turkey. Therefore, the purpose of this study is to examine psychometric properties of the Turkish form of the Counseling Self-efficacy Scale (Lent et al., 2003).

Method

The data for the present study was collected from 470 senior undergraduate students enrolled in the Department of Guidance and Counseling at eleven universities during spring semester of 2009-2010 academic year. Out of 470, 335 of the participants were female (71 %) and 135 of the participants were male (29 %). Counseling Self-Efficacy Scale and Counseling Skills Scales are used in this study. Confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to examine the construct validity of the scale. To assess convergent validity of the PDÖÖ, the relationship between PDÖÖ and Counseling Skills Scales are examined.

Results

In order to examine the construct validity of the PDÖÖ, confirmatory factor analysis was used. The results of confirmatory factor analysis for Helping Skill Self-efficacy yielded $\chi^2/df = 2.16$, $p < .000$, RMSEA = 0.051, S-RMR = 0.038, GFI = 0.95, AGFI = 0.93, CFI = 0.98. The results of confirmatory factor analysis for Session Management Self-efficacy yielded $\chi^2/df = 3.56$, $p < .000$, RMSEA = 0.076, S-RMR = 0.026, GFI = 0.95, AGFI = 0.92, CFI = 0.99. The results of confirmatory factor analysis for Counseling Challenges Self-efficacy yielded $\chi^2/df = 3.34$,

$p < .000$, RMSEA = 0.072, S-RMR = 0.045, GFI = 0.91, AGFI = 0.88, CFI = 0.98. Lastly, the second order confirmatory factor analysis was done and three factor model of PDÖÖ was supported ($\chi^2/df = 3.34$, $p < .000$, RMSEA = 0.072, S-RMR = 0.053, GFI = 0.98, AGFI = 0.98, CFI = 1.00).

To assess convergent validity of the PDÖÖ, the pattern of correlations between PDÖÖ and Counselor Skills Scale were compared. Results indicated that PDÖÖ positively correlated with Counselor Skills Scale and similar subscales of scales also positively correlated to each other.

Internal consistency of the PDÖÖ was calculated through McDonald Omega (ω) estimation. The reliability coefficient McDonald Omega (ω) for the overall scale was .98 and internal consistency estimates for each of the three factors were .92 for Helping Skill Self-Efficacy, .95 for Session Management Self-Efficacy, and .95 for Counseling Challenges Self-Efficacy. In conclusion, this study provided preliminary support for the psychometric properties of the Turkish version of the PDÖÖ and the scale can be used for measuring counseling self-efficacy in Turkish counselor trainees.

Discussion

The results of confirmatory factor analyses provided further support for the construct validity of the scale. In order to test concurrent validity, Counselor Self-efficacy Scale and Counselor Skill Scale was used. Results indicated that PDÖÖ positively correlated with Counselor Skill Scale and similar subscales of scales also positively correlated to each other. The internal consistency coefficients of CASES was .98, The internal consistency coefficients of subscales were, .92 for Helping Skill Self-efficacy, .95 for Session Management Self-efficacy and .95 for Counseling Challenges Self-efficacy. In conclusion, PDÖÖ is valid and reliable to measure counseling self-efficacy levels of counselor trainees.

The data of this study are collected from a sample of 470 senior counselor trainees who are enrolled in eleven universities in Turkey. Even though the data of this study are collected from counselor trainees from several universities, the validity and reliability studies of PDÖÖ should be repeated on different samples (Larson and Daniels, 1998). Furthermore, the future studies will contribute better understanding of the relationships among counseling self-efficacy and related factors.